

3. *Regeringsbeleid ten aanzien van Nederlands-Indië*

Vooruitlopend op de 'Indische delen' van het geschiedwerk wilde De Jong in deel 9 een beeld geven van de bemoeienis van de Nederlandse regering met de koloniën, vooral met het toenmalige Nederlands-Indië. Hierin kwam eerst de periode tussen mei 1940 en maart 1942, tussen de Duitse bezetting van Nederland en de val van Indië, aan de orde en vervolgens de regeringspolitiek ter bevrijding van de kolonie. Met name Brugmans oefende kritiek op De Jongs benadering. Hij noemde vooral diens behandeling van het Indonesische nationalisme en van de voorgeschiedenis van de dekolonisatie 'onhistorisch', in die zin dat ze de feitelijke verhoudingen geweld aandeed. (Mii) Brugmans bestreed dat er in het vooroorlogse Indië sprake was geweest van 'een duidelijk streven naar onafhankelijkheid', integendeel: het Nederlandse gezag werd door de inheemse bevolking in het algemeen als vanzelfsprekend aanvaard. Over het nationalisme zei Brugmans dat in de jaren 1940-1942 terecht geen concrete toezeggingen waren gedaan over het toekomstige staatkundig bestel, omdat het Nederlandse parlement immers geen stem in het kapittel kon hebben. Hij achtte het niet gerechtvaardigd dat De Jong in zijn concept-manuscript sprak van 'een te gering besef dat het tijdperk van het Westers kolonialisme voorbij was', want, aldus Brugmans, voor 1945 was er geen dekolonisatie, wel toenemende verzelfstandiging van de koloniën. (Mii, M)

Van Winter stelde de passage ter discussie waarin De Jong over minister zonder portefeuille Soejono opmerkte dat deze in 1940 de hoogste ambtelijke functie had verkregen die toen voor Indonesiërs bereikbaar was: lid van de Raad van Indië. Van Winter merkte op dat dit in 1940 voor koloniale verhoudingen nogal modern was. Hij noemde De Jongs aantekening daarom 'wat zuur' en 'overbodig'. (Mi) De Jong beloofde in deel 12 terug te zullen komen op de positie van Indonesiërs in het bestuursapparaat. Brugmans vroeg De Jong ook of het niet te ver ging in de beoordeling van het Londense regeringsbeleid ten aanzien van het Indonesische nationalistische streven Soejono 'als enige wijze man' aan te wijzen.¹² Volgens Brugmans was Soejono 'een aardige, vriendelijke man, die altijd volledig met de Nederlanders had samengewerkt', maar bepaald geen krachtig politicus. Brugmans had in tegenstelling tot De Jong lof voor de beide sociaal-democratische ministers J. W. Albarda en J. van den Tempel, die Soejono niet waren bijgevalen in diens eis dat de regering

¹² Deel 9, 1177-1179 (1126-1129).